voorstel

Zwolle

Raadsbrief

Datum 9 oktober 2025

Onderwerp Toezegging adviezen portefeuillehouder energietransitie
Versienummer

Portefeuillehouder Arjan Spaans

Samenvatting
Deze raadsbrief geeft invulling aan de toezegging:
‘Bij de volgende energiemonitor komt het college, bij wijze van overdracht aan een volgende coalitie, met adviezen en conclusies over resultaten van het energiebeleid. Het college gaat hierin bijvoorbeeld in op de vraag hoe we een volgende periode kunnen bewegen van energiedoelen naar klimaatdoelen.’ (Voorliggende raadsbrief hoort bij de raadsbrief ‘energiemonitor najaar 2025’). De brief gaat achtereenvolgens in op de resultaten van de afgelopen jaren, de beperkte rol van de gemeente en daarmee het belang om onderscheid te maken tussen ambities en te realiseren resultaten. Vervolgens worden diverse inhoudelijke suggesties gedaan, waarvan de raad overigens al eerder kennis heeft genomen bij de behandeling van het ambitiepakket en in raadsbrieven.

Bijlagen

Openbaarheid
☒ Openbaar

Wij stellen u voor kennis te nemen van:
De voorgestelde wijze van uitvoering van de toezegging,
‘Bij de volgende energiemonitor komt het college, bij wijze van overdracht aan een volgende coalitie, met adviezen en conclusies over resultaten van het energiebeleid. Het college gaat hierin bijvoorbeeld in op de vraag hoe we een volgende periode kunnen bewegen van energiedoelen naar klimaatdoelen”, gedaan door de portefeuillehouder energietransitie in het themadebat Klimaat en energie 29 september 2025.

Datum 9 oktober 2025

Inleiding

In het themadebat klimaat en energie dd 29 september 2025 heeft de portefeuillehouder energietransitie, naar aanleiding van de energiemonitor voorjaar 2025, het volgende toegezegd;
‘Bij de volgende energiemonitor komt het college, bij wijze van overdracht aan een volgende coalitie, met adviezen en conclusies over resultaten van het energiebeleid. Het college gaat hierin bijvoorbeeld in op de vraag hoe we een volgende periode kunnen bewegen van energiedoelen naar klimaatdoelen.’
De genoemde volgende energiemonitor betreft de energiemonitor najaar 2025.

Kader

- Raadsbrief juni Grootschalig opwek en infrastructuur
- Ambitiepakket energietransitie
- Regionale Energiestrategie 1.0, Punt 12
- Raadsbief Ontwikkeling verduurzaming bedrijven en instellingen en Raadbrief Ontwikkelingen landelijk netbeheerder Tennet voor Zwolle
- Beslisnota Bouwsteen Isolatie- en Besparingsaanpak
- Zwolse Warmtestrategie
- Beslisnota Bouwsteen Duurzame bronnen
- Raadsbrief Buurtgerichte verzwaring elektriciteitsnetwerk Zwolle; evaluatie pilot Schoonhorst en communicatiestrategie

Kernboodschap

Met de eerdere raadsbrief ‘ambitiepakket energietransitie’ als basis en aangevuld met de belangrijkste raadsbrieven en raadsvoorstellen van de afgelopen twee jaar geeft het college inzicht in de mogelijkheden ten aanzien van het in de toekomst te voeren energiebeleid. Dit is overigens niet het moment om bij te sturen en financiering aan te vragen. Dat is aan het nieuwe bestuur, na de verkiezingen.

Toelichting

a. Onze invulling van de gemeentelijke rol is mede afhankelijk van rijks- en provinciaal beleid. In zijn algemeenheid zien we dat het rijk in toenemende mate probeert met financiële prikkels en regelgeving te sturen. Concreet zien we dat bijvoorbeeld terug bij het elektriciteitsverbruik per dag en de afbouw van de salderingsregeling en stimuleringsregelingen voor besparen. Vrachtverkeer met diesel over rijkswegen wordt fors zwaarder belast en het Besluit bouwwerken leefomgeving wordt aangepast naar aanleiding van EPD4: niet alleen nieuwbouw maar ook bestaande bouw krijgt meer verplichtingen. (De EPBD (Energy Performance of Buildings Directive) is de Europese richtlijn om gebouwen te verduurzamen. De richtlijn is herzien om bij te dragen aan de aangescherpte doelen in de Europese Klimaatwet en aan meer energieonafhankelijkheid van de EU.).
   Voor de warmtetransitie hebben gemeenten de regierol gekregen. De wetgeving rondom warmte is vertraagd waardoor de sturingsmogelijkheden nu nog beperkt zijn. We zetten in op de ontwikkeling van het warmteprogramma, warmtenetten en het warmtebedrijf.
   Provinciaal is met name nieuw beleid op gebied van wind ingevoerd. Het provinciaal energiebeleid wordt omgezet naar uitvoeringsprogramma's. Daarnaast zijn diverse stimuleringsregelingen ontwikkeld zoals voor netcongestie. Ook de provincie ontwikkelt een

uitvoeringsprogramma energiesysteem, waardoor de programma's en plannen van gemeente(s), ook van Zwolle, worden versterkt. De samenwerking wordt geïntensiveerd.

b. Het gemeentelijk handelen is gebaseerd op het ambitiepakket zoals besproken in themadebat in juni 2024. Deze langjarige inzet is dan ook vanaf toen ingezet en loopt nu anderhalf jaar. In het ambitiepakket is benadrukt dat de energietransitie een dynamisch proces is, met voortdurend nieuwe inzichten, plannen en wetgeving. Hoewel het langetermijnperspectief voor 2050 helder is, blijft de precieze uitvoering onzeker. De complexiteit, dynamiek, financiële impact en bijbehorende onzekerheid zijn groot. Wetgeving kan helpen, maar is vertraagd en nog onvoldoende aanwezig. Innovatie wordt verwacht, maar laat zich niet voorspellen. Het kunnen omgaan met deze onzekerheden hoort bij deze transitie. Op veel van deze onderdelen in de energietransitie heeft de gemeente Zwolle beperkte invloed. In het ambitiepakket is gekozen voor een betekenisvolle stap met de focus op onderwerpen waar gemeente Zwolle wél direct invloed op heeft. Vanaf 2025 zijn we daar volop bezig en zien we lokaal progressie. Ook als we eea vergelijken met andere gelijkwaardige steden. De energietransitie werkt vaak met 'dagkoersen', de veranderingen volgen elkaar snel op. In de praktijk is het vooral veel kort-cyclisch innoveren op basis van het richtsnoer: de lange lijn. We merken dat het ambitiepakket maar ook onze samenwerking met netbeheerders, ministeries, regio en andere steden zorgt voor stabiliteit en overzicht, voor inwoners, ondernemers, partners maar ook voor medewerkers.

   Voor de toekomst. Het is van belang de lange lijnen voor ogen te houden, en op middellange termijn te blijven monitoren en strategisch bij te sturen en bij een formele herijking de kaders opnieuw te toetsen. Het centrale doel van de overheid vanuit de energietransitie is gericht op CO2-reductie. Dat levert een belangrijke bijdrage aan klimaatdoelen. Qua CO2-reductie liggen we goed op koers voor de korte termijn. Maar dat betekent niet dat we stil kunnen gaan staan, daarvoor is die lange lijn. Ten behoeve van de ambitie om CO2 te reduceren kan het behulpzaam zijn om een scherpere systematiek te ontwikkelen. Bijvoorbeeld door bij stadsbrede politiek-bestuurlijke ambities ook helder te zijn over de mate van invloed van de gemeente op deze ambities. Evenals de rol van andere stakeholders , inwoners, bedrijven, andere overheden, netbeheerders. Dat vraagt vervolgens, en in die context, een vertaling naar door de gemeente te leveren resultaten (via programma's, projecten en inspanningen). Bij concrete projecten kan worden aangegeven welke CO2 besparing uit de gemeentelijke inzet kan worden bereikt.

c. Allereerst gaan we in op de opwek. Uw raad heeft hierover eerder besluiten genomen die vervolgens ook in RES 1.0 zijn opgenomen.
   Uw raad is meegenomen in de diverse ontwikkelingen die zich daarna hebben afgespeeld (zie raadsbrief grootschalig najaar 2025). Puntsgewijs spreken we constateringen en onze verwachting uit:
   1. De kans is reëel dat windmolens Tolhuislanden in 2028 operationeel zullen zijn. De coöperatie is op zoek naar andere aandeelhouders. Gemeente Zwolle en WDOD zijn in gesprek en de kans is aanwezig dat we uw raad in begin 2026 vragen of u bedenkingen heeft bij het kopen van aandelen in Tolhuislanden.
   2. De provincie heeft windbeleid vastgesteld en middels programmeringsafspraken met Zwolle afspraken gemaakt over de invulling hiervan. We hebben aan de voorkant ruim de tijd genomen, ruimte geboden aan de buurt.Initiatiefnemers hebben plannen ingediend bij

de provincie. We verwachten dat de windmolens in Haerst en op Hessenpoort na 2030 operationeel zullen zijn. We ondersteunen het lokaal initiatief Buurtwint bij het komen tot een vergunningsaanvraag.

3. Zon-op-land is door de provincie aanzienlijk beperkt. We achten de kans klein dat dit voor 2030 beleidsmatig veranderd is en dan ook daadwerkelijk uitgevoerd. Ons beleid ‘lokaal eigendom’ is belangrijk maar kan in een enkel geval (bij weinig coöperatieve kracht) vertragend werken op de realisatie van windmolens of zonneparken. Het is dan aan ons om daar, indien dan nodig, zwaarder op in te zetten.
4. Groen gas heeft potentie in Zwolle en kan een aanzienlijke bijdrage leveren aan de opwek van energie en het doel om aardgasvrij te worden. Een besluit over de vervolgstap, een haalbaarheidsstudie, is aan u voorgelegd. Het ontwikkelen van zo’n installatie kost enkele jaren en zal rond 2030 actief kunnen zijn. Toekomstige besluiten kunnen onder andere gaan over de gemeentelijke positie die we pakken in de ontwikkeling en de mate waarin we aanvullende randvoorwaarden stellen. Dit kan het tempo van de ontwikkeling van deze bron beïnvloeden.
5. Een andere grote potentiële warmtebron betreft diepe geothermie. Het is in de praktijk complex gebleken om voldoende afzet van warmte op een gegeven moment te realiseren. De ambitie om deze warmtebron in te zetten voor de warmtetransitie blijft staan, de weg daarnaartoe wordt anders, via warmte-eilanden. Wel gaan we kijken hoe we grote ondernemers bij de ontwikkelingen irt geothermie kunnen gaan betrekken.
6. De ontwikkeling van kleinere collectieve warmteoplossingen met alternatieve warmtebronnen komt op gang. Het is ons gelukt om bij de gebiedsontwikkeling Noorderkwartier een voorstel voor collectieve WKO te ontwikkelen. U bent eind oktober 2025 hierover nader geïnformeerd. In andere gebiedsontwikkelingen willen we ook inzetten op de ontwikkeling van dergelijke collectieven.

Suggesties voor toekomst:

- De gemeente heeft meer invloed op de totstandkoming van groen gas en diepe geothermie dan op windmolens en zon-op-land. Het uitoefenen van deze invloed en sturen op tempo betekent in de praktijk een keuze voor een grotere risicobereidheid (financieel en draagvlak) en het bewust omgaan met aanvullende randvoorwaarden vanuit de gemeente.
- We zetten in op de ontwikkeling van kansrijke collectieve warmteoplossingen in de bestaande stad en proberen bijlopende gebiedsontwikkelingen, waar de voorkeur is om de warmtevraag collectief op te lossen, ook het bestaande gebouwde gebied mee te nemen.

d. CO2 besparing en aardgasvrij verwarmen. De CO2-besparing is in Zwolle goed op weg, net als in de rest van Nederland. In het ambitiepakket is opgenomen dat gebouweigenaren zelf verantwoordelijk zijn voor verduurzaming. De gemeente geeft richting, stimuleert en faciliteert. De aanpak richt zich op bewoners en dan met name die met een kleine beurs en de VvE's. Warm thuis is al jaren een gevestigd begrip en heeft behoorlijk bijgedragen aan het terugdringen van energiearmoede. Uw raad heeft vervolgens de isolatie- en bespaar aanpak vastgesteld inclusief de onderstaande inhoudelijke lijnen, rolneming en bijbehorende financiering. We nemen u mee in de hoofdlijnen:

1. Individuele Woningen: Veel inwoners hebben in 2021 en 2022 energie bespaard. De kosten van energie waren toen erg hoog en onzeker. Nu heeft meer stabilisatie plaatsgevonden. Zoals in het ambitiepakket beschreven, en met name in de uitwerking van pakket noodzakelijk’ is de gemeentelijke rol beperkt tot de groep mensen met een

lager financieel draagvlak. Het bestrijden van energiearmoede staat als extra opgave voorop. En natuurlijk heeft dit een CO2 effect.

2. VVE-aanpak: In 2025 zijn enkele projecten afgerond in een aantal VVE-complexen waarbij gebruikt is gemaakt van de rijks- en gemeentelijke regelingen. Deze aanpak zetten we door en willen we uitbreiden.
3. Individuele bedrijven. Onder verwijzing naar raadsbrief werklocaties is onze rol nu vooral faciliterend en gericht op het ondersteunen van individuele bedrijven en maatschappelijke instelling bij verduurzamingsvraagstukken.
4. Collectieve aanpak: In het Warmteprogramma Zwolle aardgasvrij 2026-2036 (zie kader) leggen we een stevige basis om bewoners en ondernemers te stimuleren en faciliteren om van het aardgas af te gaan. Dit zal middels een wijkgerichte aanpak tot stand komen, het warmteplan. Hiervoor worden twee Warmtetransitiekaarten opgeleverd met handelingsperspectief per wijk voor de periode 2026 t/m 2030 en 2031 t/m 2036. Dat levert een aanzienlijke CO2 besparing op. De uitvoering en de daadwerkelijke beëindiging van aardgas vraagt een wettelijke basis, die nog ontbreekt. Voor het ontwikkelen van een warmteplan wordt 2 jaar geraamd en voor de uitvoering is dan nog 8 jaar gepland. De CO2 besparing wordt dan ook na 2030 verwacht. In het ambitiepakket ‘++” is op de mogelijkheid gewezen dit op te schalen. Belangrijke randvoorwaarde zijn substantiële middelen en bijbehorende wetgeving van het rijk.
5. En dat geldt ook voor de bedrijfsterreinen. Naast de mogelijkheden (en verplichtingen) die bedrijven individueel hebben om energie te besparen zien we meer en meer de mogelijkheden op bedrijven gezamenlijk op te laten trekken op weg naar decentrale collectieve energiesystemen. Gegeven de context van bedrijfsterreinen (organisatiegraad, ruimtegebrek, hitte, water, etc.) vraagt dit een langjarig en consistente aanpak. Voorst en Hessenpoort bieden nu al goede mogelijkheden, die we aanjagen. In het ambitiepakket ‘noodzakelijk’ is niet voorzien in deze aanpak. In de pakketten ‘+’en “++’ wel. De noodzaak hiertoe is extra toegenomen door de netcongestie. Elektrificatie zowel voor bedrijfsprocessen als voor mobiliteit is alleen mogelijk binnen de zeer beperkte mogelijkheden van het elektriciteitsnetwerk.
6. We zorgen dat lopende en nieuwe gebiedsontwikkelingen zo efficiënt mogelijk om gaan met energieverbruik, benodigde energie zo decentraal mogelijk opwekken, met zo min mogelijk extra belasting op het netwerk. Voor lopende gebiedsontwikkelingen is dat complex. De belangen van eigenaren en ontwikkelaars vragen aandacht evenals het vinden van een passende energiesysteem (technisch/ruimtelijk). Nieuwe gebiedsontwikkelingen hebben nog de mogelijkheid om, letterlijk, ruimte te bieden aan energievoorzieningen waarvoor de direct aangelegen bestaande bebouwing geen ruimte heeft. Tegelijkertijd willen we deze gebiedsontwikkelingen niet vertragen en ook grondeigenaren en ontwikkelaars hebben positie. Dat kan een herziening van eerder geformuleerde uitgangspunten van uw raad gaan vragen.
7. Mobiliteit. In Zwolle gebruikt mobiliteit ongeveer de helft van alle energie. Zwolle kent ook veel transport en logistiek. De overgang naar vooral elektriciteit is in volle gang. Dat vraagt, naast oriëntatie op de huidige stations, ruimte voor e-laden en voldoende duurzame elektriciteit en bijbehorend netwerk. We pakken een actieve rol in de ontwikkeling van mobiliteitshubs.

Suggestie voor de toekomst:

- Om bij woningen en bedrijven meer CO2-reductie te bewerkstelligen kunnen meer doelgroepen worden ondersteund bij het besparen van energie en gebruik van duurzame energiesystemen. Voor bedrijven is de beweging op weg naar collectieve verduurzaming en energiebeschikbaarheid belangrijk. Dat vraagt een meer integrale aanpak dan energietransitie alleen. De weg naar toekomstbestendige bedrijfsterreinen vraagt dan versteviging. In het ambitiepakket zijn in de pakketten '+'en "++" enkele mogelijkheden geschetst.
- Bij de vaststelling van warmteplannen wordt het cruciaal om middelen in de vorm van capaciteit, kennis, subsidies, de inzet van Warmtebedrijf enz. voor de uitvoering vrij te maken. De coalitievorming op rijksniveau zal richtinggevend worden voor beleid en financiering hiervan. Complexiteitsreductie zal de sleutelfactor worden. En die uitvoering vraagt een zekere volhardendheid.

e. Netverzwaring en opslag. De vraag en het aanbod van energie zijn zelden in evenwicht én op dezelfde locatie. De opgaven op het gebied van wonen, werken en mobiliteit vragen een flinke verzwaring van het netwerk. Ook de afbouw van het gebruik van gas, diesel en benzine vraagt een extraverzwaring van het netwerk. En omdat de elektrificatie sneller gaat dan deze verzwaring is er netcongestie. Uw raad is over de deze ontwikkelingen geïnformeerd. We werken ambtelijk en bestuurlijk intensief met de netbeheerders samen om sneller te verzwaren, dat geldt op alle laag-midden-hoog-spanningsniveaus. Deze samenwerking intensiveert snel. Tegelijkertijd beïnvloeden we de investeringsbeslissingen van de netbeheerders door de lange termijn groei van de stad meer en meer in de berekeningen te laten doorklinken. We stellen een impactanalyse op voor de grotere ontwikkelingen in relatie tot energiebeschikbaarheid. Die kan leiden tot heroverweging van eerdere plannen. We zorgen ervoor dat wij op tijd zijn met vergunningen en ruimtelijke procedures en we informeren onze partners dat ze de juiste stappen op tijd zetten richting de netwerkbeheerders om vertraging zoveel mogelijk te voorkomen. Onze aanpak rondom Verslimmen is beschreven onder de punt d5. De korte termijn opslag van elektriciteit wordt binnenkort voorzien van een zogeheten 'batterijbeleid'. De seizoensopslag van andere energievormen, zoals diverse vormen van een warmte-koude-opslag zal naar verwachting sterk groeien.
Middels een raadsbrief bent u begin van dit jaar (zie link) geïnformeerd over de werkwijze van de buurtverzwaring (LS) in Schoonhorst (de pilotbuurt), over de samenwerkingsovereenkomst met Enexis, over de evaluatie van de aanpak Schoonhorst en over de communicatiestrategie voor de buurtaanpak. De pilotbuurt is inmiddels nagenoeg geheel verzwaard, zonder noemenswaardige problemen. Komende maanden zijn de buurten Breezicht en Breecamp aan de beurt. In Breezicht beperken de werkzaamheden zich tot kabelverzwaring; in Breecamp worden vier transformatorhuisjes bijgeplaatst inclusief bijbehorende bekabeling. De communicatie met de buurt is door Enexis in overleg met de gemeente vormgegeven en opgestart. Na deze buurten volgen de buurten: Hoogenkamp (start eind februari naar verwachting), Spoolde, Kamperpoort en Ittersummerbroek. De voorbereidingen zijn hiervoor in volle gang. Opgemerkt wordt dat de inpassing van de transformatorhuisjes in de openbare ruimte meestal een afweging vraagt tussen groen en parkeerplaatsen. Dit zal in toenemende mate complex worden; we zijn immers nog maar net gestart met de verzwaringsopgave. Ook moeten we vermelden dat er een belangrijk randvoorwaardelijk ('mijn en dijn') project parallel loopt naast deze verzwaringsoperatie en dat is oneigenlijk grondgebruik. Dit project heeft een zwaardere aanloop dan verwacht (m.n. in de oude stadsdelen), wij sturen hierop bij en komen in Q2 met een rapportage, evaluatie en vervolgscenario's.

Suggestie voor de toekomst:

- Hoe meer zekerheid de gemeente biedt in haar plannen hoe sneller de netbeheerders kunnen acteren. Dat vraagt zowel een meer gedetailleerd doorrekenen van allerlei Zwolse ontwikkelingen (bijv woningbouw), maar ook een eerdere besluitvorming dat deze ontwikkelingen ook doorgaan en met welk tempo.
- Voor de langere termijn zal het toekomstbeeld energiesysteem 2050, waarover u met een technisch sessie bent geïnformeerd, richting kunnen geven. De eerste versie zal begin 2026 aan uw raad worden aangeboden.
- We zetten meer in op de realisatie van decentrale systemen bij gebiedsontwikkelingen en op bedrijventerreinen.

Maatschappelijk draagvlak & participatie
Voor de invulling van deze toezegging is niet gestuurd op maatschappelijke participatie en draagvlak.

Communicatie
Voor de invulling van deze toezegging vindt geen communicatie plaats.

Financiën
In deze notitie wordt verwezen naar het ambitiepakket. Uw raad heeft gekozen voor pakket noodzakelijk en middelen beschikbaar gesteld, aanvullend op de CDOKE rijksmiddelen. Deze CDOKE rijksmiddelen groeien de komende jaren. Vanaf 2026 zullen deze middelen worden toegevoegd aan de algemene uitkering en niet meer specifiek toegewezen aan de Energietransitie (in lijn van de beweging van het rijk om specifieke uitkeringen, spuks, op te heffen), zoals verwoord in het raadsvoorstel uitkomsten septembercirculaire 2025. Het in standhouden van de huidige budgetten vraagt derhalve nadere besluitvorming.

Risico's
Nvt

Vervolg
Nvt

Openbaarheid
Openbaar

Burgemeester en wethouders van Zwolle,

burgemeester, Peter Snijders

Datum 9 oktober 2025

secretaris, Dick Emmer